

також розпорядження зазначеними правами у формі їх відчуження (договір про передавання майнових прав інтелектуальної власності). Водночас норми ст. 9 вищезазначеного Закону є досить загальними і не враховують повною мірою досвід застосування конкурентного законодавства при укладенні договорів із трансферу технологій в ЄС (3, с. 472). У ч.1 ст. 101 Договору про функціонування ЄС встановлені правила що застосовуються до суб'єктів господарювання: як несумісні з внутрішнім ринком забороняються всі угоди між суб'єктами господарювання, рішення об'єднань суб'єктів господарювання та узгоджені практики, що можуть вплинути на торгівлю між державами-членами і метою або наслідком яких є перешкоджання, обмеження або спотворення конкуренції на внутрішньому ринку. Наразі Україна наближує своє законодавство про конкуренцію та практику застосування до *acquis* ЄС. Так, для імплементації положень Регламенту № 772/2004 та Регламенту № 330/2010 передбачено трирічний строк після набрання чинності Угоди про асоціацію. Зазначимо, що Регламент № 772/2004 (4) стосується *договорів про передавання технологій* (technology transfer agreements). У ст. 2 цього Регламенту передбачено, що на підставі ст. 81(3) Договору про функціонування ЄС та відповідно до положень цього Регламенту ст. 81 (1) Договору про функціонування ЄС не застосовується до угод щодо передавання технологій, які укладаються між двома підприємствами та дозволяють виробництво договірної продукції.

Список бібліографічних посилань:

1. Іванова К. Ю. Договори про трансфер технологій: спірні питання. *Порівняльно-аналітичне право*: електрон. фахове наук. видання. 2013. № 3-2. С. 126-129. URL: http://pap.in.ua/3-2_2013/3/Ivanova%20K.Yu..pdf.

2. Верболок П. При передаче технологий целесообразно заручиться поддержкой независимых экспертов в сфере антимонопольного права, которые знакомы с практикой АМКУ в рассмотрении похожих вопросов. *Юридическая практика*. № 22. 28 мая 2019 года. URL: https://pravo.ua/articles_category/juridicheskaja-praktika-22.

3. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / за ред. Ю. М. Капіци: кол. авторів: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 1104 с.

4. Commission Regulation № 772/2004 of 27 April 2004 on the application of Article 81(3) of the Treaty to categories of technology transfer agreements URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0772>.

УДК 347.9

Яна Михайлівна САДИКОВА,

доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2841-8324>

НЕДОБРОСОВІСНА ПОВЕДІНКА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Підходи до дослідження природи добросовісності і її значення в різних галузях права є неоднаковими. Разо із тим запропоновано робити акцент на

розумінні добросовісності як загального принципу права, що має свої особливості у цивільному судочинстві (так само як і в інших галузях права) (1, с. 96).

У цивільному процесуальному праві принцип добросовісності, як правило, не розглядався як самостійний принцип цивільного судочинства. Хоча окремими авторами пропонувалися виокремити принципи з таким складовим елементом як «добросовісність». Так, Семенов В. М. щодо конституційного процесу обґрунтовував існування принципу правдивості та добросовісної поведінки учасників справи (2, с. 96). За радянських часів лише окремими вченими проголошувався принцип добросовісного користування процесуальними правами та добросовісного виконання процесуальних обов'язків (3, с. 135).

Логічним результатом такого теоретичного підходу стало те, що принципу добросовісності серед основних засад цивільного судочинства, викладених в ст. 2 ЦПК України, немає. Натомість в ЦПК України мова йдеться про добросовісне користування процесуальними правами: учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається (ст. 44 ЦПК України). Слід відмітити тенденцію до розуміння добросовісності не як принципу цивільного судочинства, а як обов'язку суб'єктів цивільного процесуального права добросовісно здійснювати свої процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки.

Ткачук А. О., виходячи з існування принципу добросовісності в праві, виділила складові такого принципу саме у цивільному судочинстві. На її думку, такими складовими є: 1) заборона зловживання процесуальними правами; 2) вимога добросовісного виконання процесуальних обов'язків; 3) заборона суперечливої поведінки сторін, або правило процесуального естопелю; 4) заборона чинити інші протиправні перешкоди у здійсненні правосуддя (наприклад, заборона введення суду в оману; заборона використання втрачених процесуальних правомочностей тощо) (1, с. 96). На нашу думку, четверта складова є неприйнятною для виокремлення її в якості самостійної складової або форми недобросовісності в цивільному процесі, оскільки, по-перше, дії, спрямовані на вчинення протиправних перешкод не можуть бути кваліфіковані як недобросовісна поведінка, а лише як протиправна. По-друге, введення суду в оману охоплюється першою та другою формою недобросовісної поведінки. Відповідно до ст. 43 ЦПК України учасники справи зобов'язані виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу; сприяти своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному встановленню всіх обставин справи; з'являтися в судові засідання за викликом суду, якщо їх явка визнана судом обов'язковою; подавати усі наявні у них докази в порядку та строки, встановлені законом або судом, не приховувати докази; надавати суду повні і достовірні пояснення з питань, які ставляться судом, а також учасниками справи в судовому засіданні та виконувати інші обов'язки. Введення суду в оману є неналежним виконанням учасником справи своїх процесуальних обов'язків. Що є, звичайно, недобросовісною поведінкою, що охоплюється вимогою добросовісного виконання процесуальних обов'язків.

Виходячи з вищевикладеного та беручи до уваги наукові напрацювання теоретиків права та вчених-процесуалістів, а також аналіз судової практики дозволяє дійти висновку, що в цивільному процесі чітко на сьогоднішній день

проявляються такі форми недобросовісної поведінки учасників процесу: зловживання процесуальними правами; недобросовісне виконання процесуальних обов'язків; суперечлива поведінка сторін, або процесуальний естопель.

Список бібліографічних посилань:

1. Ткачук А. О. Принцип добросовісності учасників цивільного судочинства та заборона зловживання цивільними процесуальними правами. Проблеми законності. 2018. Вип.141. С. 94-103.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2018_141_10.

2. Семенов В. М. Конституционные принципы гражданского судопроизводства. Москва, 1982. 152 с.

3. Музюкин В. Я. Принцип добросовестного пользования процессуальными правами и добросовестного исполнения процессуальных обязанностей. Актуальные проблемы государства и права на современном этапе. Томск, 1985. С. 135–136.

4. Резнікова В. В. Зловживання правом: поняття та ознаки. Університетські наукові записки. 2013. № 1. С. 23-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2013_1_5